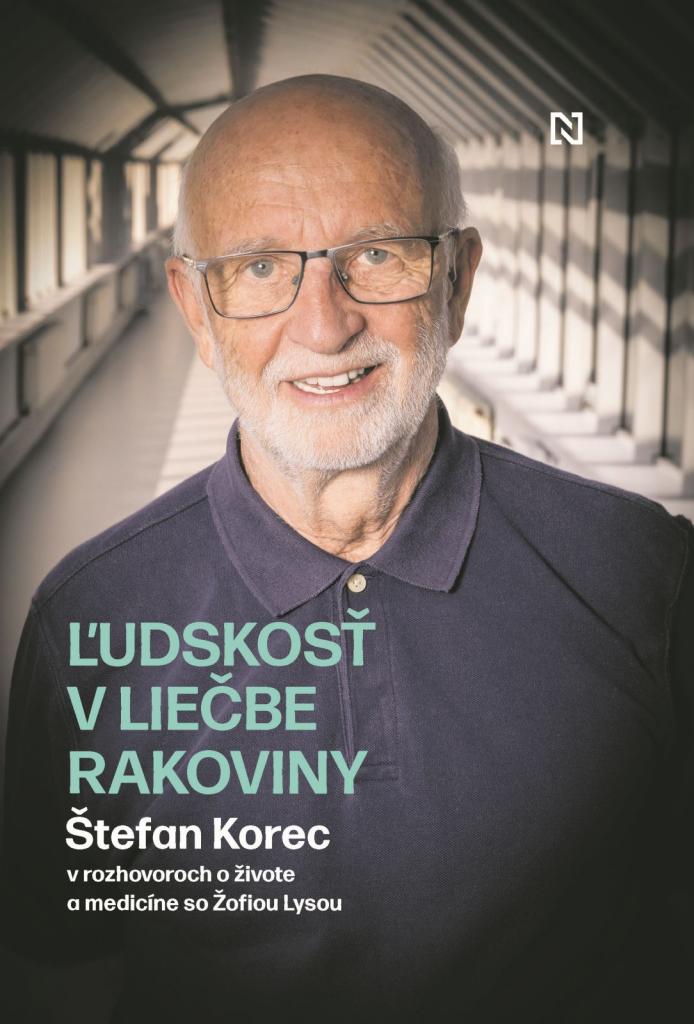


ĽUDSKOSŤ V LIEČBE RAKOVINY

Štefan Korec

v rozhovoroch o živote
a medicíne so Žofiou Lysou



ĽUDSKOSŤ V LIEČBE RAKOVINY

Štefan Korec

v rozhovoroch o živote
a medicíne so Žofiou Lysou

Autori: © Štefan Korec, Žofia Lysá 2026
Vydal: © N Press, s. r. o., v roku 2026
ako svoju 195. publikáciu
Vydanie prvé

ISBN 978-80-8230-499-5

Obsah

Úvod	9
Striedanie stráží (1948 – 1968)	11
Ako vzniká rakovina?	43
Na cestách (1968 – 1988)	71
Ako sa skúma rakovina?	101
Na tribúne Nežnej revolúcie (1989 – 2001)	117
Ako sa lieči rakovina?	151
Oáza v púšti Nového Mexika (2001 – 2015)	181
Sprevádzanie liečbou	211
Pacient je v prvom rade človek	229
Odchádzanie	247
Vízia (2016 –)	261
Človek pod bielym plášťom	281
Štefan Korec (1948)	295
Žofia Lysá (1978)	297
Z osobného archívu	299
Poznámky	309
Dôveryhodné zdroje informácií a pomoci pre onkologických pacientov a ich blízkych	323

Úvod

Sedím v pracovni onkológa Štefana Korca. Odovzdáva mi výstrižky z novín z 90. rokov, ktoré mu niekoľko rokov zhromažďovala jeho manželka. Vytiahol ich odkiaľsi z pivnice, sú zaprášené, zvlhnuté a pozlepované rokmi. V rýchlosti čítam názvy článkov: „Kritizoval a vyletel", „Posledný neposlušný", „Dobrovoľne neodišiel", „Stratil som nádej, odchádzam". Tie staré názvy z čias, keď bol trikrát po sebe riaditeľom Národného onkologického ústavu, vystihujú Štefana Korca aj dnes. Uprostred mečiarizmu zaplnili titulky všetkých kľúčových denníkov. V duchu si vravím, že by bola škoda, keby príbeh Štefana Korca ostal nevypovedaný kdesi v suteréne jeho domu.

Rozhliadam sa po pracovni. Centrum tvorí krásny historický pracovný stôl plný drobností – nemých svedkov chodu domu. Na jeho kraji leží cínový Turek, pofajčieva v polohe ležmo ako akýsi symbol pohodlnosti ostro kontrastujúcej s húževnatosťou lekára, ktorý sedí za počítačom. Na stene visí ľudovo maľovaná ďakovná báseň, ktorú podarovali otcovi Štefana Korca jeho pacienti. Erb rodu Zsigárdy pripomína, že mamina vetva sa hrdo hlásila k šľachtickému titulu, vysvetľuje mi s potmehúdskym úsmevom onkológ, lebo sám je človek, ktorému na tituloch nezáleží. Vedľa visí ručne maľovaný keramický tanier s jednoduchou postavičkou na bežkách, ktorý dostal Štefan Korec od pacientky pri príležitosti udelenia amerického občianstva. V USA prežil 25 rokov. Nachádzam tu vlastnoručne

vyrobené predmety od ľudí, ktorých liečil. Pod rukami ožívajú ich príbehy. Štefan Korec spomína… Podáva mi ďakovné listy pacientov a medzi nimi nachádzam aj ten svoj.

So Štefanom Korcom som sa zoznámila po telefóne. „Moja zlatá, nebojte sa, vaša choroba je vyliečiteľná" – zneli jeho prvé slová. V tom čase som mala čerstvých 38 rokov, doma dve malé deti a po prvej chemoterapii klesla moja váha na štyridsaťdva kíl. Vecne povedané, moje telo nemalo na začiatku jedenapolročnej liečby rezervy. Gram čistej ľudskosti od Štefana Korca zaváži l. Dodal mi silu. Neskôr sme sa stretli osobne v kaviarni. Fascinovalo ma, ako vzal Štefan Korec šálku s kávou, vázu a pohár s citronádou a zanietene mi vysvetľoval, že rovnako rôznorodé sú aj nádorové bunky v mojom nádore. Bola to racionálna debata o prognóze, ukončená tou najlepšou odbornou radou, akú som kedy od lekára dostala: „Žite, žite svoj život." Môj život zachránil jeden z prvých prelomových liekov v onkológii. A tak trochu aj Štefan Korec.

Aj o tom je kniha rozhovorov so Štefanom Korcom. O nádeji v liečbe rakoviny. O tom, že veda má kráčať vždy ruka v ruke s ľudskosťou, inak sa minie účinkom. Kniha vám priblíži životný príbeh vedca, lekára aj manažéra rakoviny Štefana Korca.

Druhá línia knihy predstavuje rakovinu ako chorobu. Ako vzniká? Čo o rakovine vieme? Ako sa liečila kedysi? Ako sa lieči dnes? Rakovina je dáma, s ktorou si nikto nechce zatancovať. Ak ju poriadne spoznáme, hádam pominie strach a ostane rešpekt.

Žofia Lysá

Striedanie stráží (1948 – 1968)



Štefan Korec st. (1896 – 1968), otec Štefana Korca musel ako osemnásťročný narukovať do prvej svetovej vojny

Do akej rodiny ste sa v roku 1948 narodili a kto vám vybral meno?
Môj otec bol Štefan Korec a v rodine platila tradícia a bolo úplne samozrejmé, že aj jeho syn sa bude volať Štefan Korec. Nedávno mal môj bratranec osemdesiatiny. Na oslave narodenín nás tam sedelo päť Štefanov Korcov, štyri generácie vedľa seba a zároveň aj „pod sebou" a „nad sebou". Takže, áno, to, že som aj ja Štefan Korec, bolo dané!

Bolo dané aj to, že syn lekára bude rovnako doktor?
Otec našiel svoje celoživotné poslanie v liečbe tuberkulózy. Začínal v časoch, keď bola tuberkulóza neliečiteľným ochorením, a v priebehu kariéry sa dočkal účinnej liečby a dokonca aj očkovania, ktorým úplne predchádzame ochoreniu. Nie je to úžasné?

Dedilo sa lekárske remeslo v jeho rode?
Nie, otec sa narodil do gazdovskej rodiny v Bošanoch. Jeho otec bol v dedine richtárom. Ako sa to kedysi robievalo v rodinách, dcéry sa mali vydať a dostali výbavu, jeden syn dostal školy a druhý role. Tým synom vyslaným na štúdiá bol práve môj otec. Navštevoval gymnázium v Nitre, neskôr v Trnave, no ako 18-ročný musel narukovať do prvej svetovej vojny. Mám z tej doby aj jeho fotografiu, na ktorej je mladučký v uniforme. Otec bojoval na východnom fronte a niekde pri Ľvive ho zranili.

Myslíte, že bolo pre budúceho lekára dobré, že sa ocitol aj na druhom brehu – v pozícii pacienta? Mohlo toto zranenie rozhodnúť o voľbe povolania vášho otca?
Presne to neviem, ale myslím si, že to zohralo úlohu. Otcovi zostal šrapnel v nohe a žil s ním potom celý život. Rozhodol sa študovať lekársku fakultu najprv v Budapešti, pretože my sme ešte v Bratislave nemali univerzitu. Otec však štúdiá nakoniec dokončil tu, na novovzniknutej Univerzite Komenského. Po škole začínal ako všeobecný lekár na Žitnom ostrove a niekedy v tom čase dostal tuberkulózu[1], z ktorej sa úspešne vyliečil, čo nebola samozrejmosť. Tuberkulóza našťastie pustila otca, no otec sa už tuberkulózy profesijne nepustil.

Nakoľko vážnym ochorením bola vtedy tuberkulóza?
V tých časoch ešte neboli antibiotiká a tuberkulóza patrila k najzávažnejším aj najobávanejším chorobám. Je to infekčné bakteriálne ochorenie, ktoré postihuje najmä pľúca, môže sa však rozšíriť aj do lymfatických uzlín, kostí, obličiek, čriev, mozgových blán a ďalších orgánov. Prenáša sa vzduchom – pri kašli, kýchaní alebo pri rozprávaní chorého človeka, podobne ako niektoré bežné respiračné infekcie. V minulosti postihovalo najmä mladých ľudí a ľudí v produktívnom veku, ktorých na dlhé mesiace či roky vyraďovalo z pracovného aj spoločenského života a často ich privádzalo do povinnej izolácie, na lôžko alebo do sanatórií.

Na tuberkulózu zomreli mnohí známi ľudia, aj spisovatelia. V roku 2025 zobrazila život s tuberkulózou Agnieszka Holland vo filme o Kafkovi *Franz*. Bola tubera alebo tzv. suchoty ochorenie chudoby?
Pravda je, že šírenie tuberkulózy napomáhali najmä zlé životné podmienky – preľudnené bývanie, chudoba, nedostatočná výživa, slabá hygiena a každodenná blízkosť ľudí v domácnostiach, školách, kasárňach či robotníckych štvrtiach. Priebeh choroby trval mesiace až roky a bol úmorný; lepšie obdobia sa striedali so vzplanutiami.

Tuberkulóza sa prejavovala kašľom, horúčkou, nočným potením, vykašliavaním krvi, celkovým chradnutím a chudnutím. Umieranie bolo ťažké. Nezasahovala iba telo, ale niesla so sebou strach z nákazy. Chorého vyradila z bežného života, oberala o prácu, rodinu či možnosť nájsť si partnera.

Aké bolo prežívanie? Koľko pacientov malo také šťastie ako váš otec?
V časoch pred antibiotikami zomierala na aktívnu pľúcnu tuberkulózu približne polovica až dve tretiny pacientov. Celkovo sa len časť z nich spontánne vyhojila, štatisticky možno dvaja až traja z desiatich.

Vášho otca považujeme za zakladateľa ftizeológie, odboru zameraného na liečbu tuberkulózy, na Slovensku.
Keď sa otec dostal z tuberkulózy, pracoval istý čas ako obvodný lekár vo Veľkom Mágeri, dnes je to obec Rastice. Mal na starosti dvanásť dedín, pracoval dlho a po zlých cestách sa presúval na vozoch. Jeho organizmus to nezvládal, preto sa šiel liečiť do Vysokých Tatier, kde však nebol len pacientom, ale zaujímal sa o tuberkulózu aj ako lekár. Potom šiel do Pleša pri Prahe, kde sa nachádzalo veľké moderné sanatórium zamerané na liečbu tuberkulózy. Tam si urobil špecializáciu vo ftizeológii. Nuž a keď sa penzijný ústav v Tatrách menil na tuberkulózny ústav a oni hľadali nového riaditeľa, otca odporučili práve českí kolegovia z Pleša a otec sa stal vedúcim lekárom ústavu. Ústav bol spočiatku ešte ekonomicky riadený z Prahy ako pražská pobočka. Až neskôr sa otec stal aj riaditeľom a vo funkcii pôsobil dvadsaťpäť rokov.[2]

Počiatky tohto sanatória sú spojené s rodinou Szontagh, ktorá zakladala osadu v Novom Smokovci. Dr. Mikuláš Szontagh mladší chcel vybudovať veľké moderné sanatórium na liečbu tuberkulózy, spojil sa s podnikateľom Petrom Hubkom a v roku 1925 otvorili modernú liečebňu. Neskôr prevzal sanatórium do vlastníctva pražský penzijný ústav a v roku 1935

tak sprístupnili Sanatórium Všeobecného penzijného ústavu, ktoré dodnes stojí a ľudovo sa nazýval Penzák.
Túto budovu navrhol architekt Harminc[3]. Bola to pokrokovo navrhnutá stavba. Spredu má nenápadnú historizujúcu fasádu, no z južnej slnečnej strany zas úplne inú, modernú podobu. Tvoria ju ustupujúce terasovité lodžie, kde sa mohli pacienti slniť a dýchať na ležadlách čerstvý vzduch v súlade s vtedajšou modernou predstavou liečby tuberkulózy. K Penzáku dostavali neskôr aj stopäťdesiat metrov dlhú kolonádu a budovu pre zamestnancov, v ktorej sme bývali aj my. Bola s liečebňou prepojená chodbou, takže tatko mohol prejsť do práce suchou nohou. Vybudoval v Penzáku aj vlastnú čistiacu stanicu – práčovňu, zaviedol chov prasiat, zachránil zásoby a potraviny, a tak bol za vojny ústav takmer sebestačný. Začal s liečbou očnej tuberkulózy, rozšíril röngenové pracovisko a laboratóriá. Ústav mal dokonca kinosálu pre 230 divákov. Spomínam si, že moja stará mama navštevovala kino spolu s pacientmi, čo sme my ako deti nemohli, preto sme tajne nakúkali do kina zo stromu pri oknách, ale nič sme nepočuli.

Ako sa vtedy liečila tuberkulóza?
Tuberkulóza sa vtedy liečila v Tatrách, ale aj po celom svete, vo vysokohorských sanatóriách čerstvým vzduchom, slnkom a pokojom na lôžku. V sanatóriu v Pleši fungovali takzvané lehárne a podľa ich vzoru vybudovali veľké haly aj v Tatrách. Pacienti tam ležali pod dekami a dýchali čistý tatranský vzduch. Robilo sa to tak vtedy celosvetovo, aj v Spojených štátoch, podľa vzoru liečby astmy.

Lieky na tuberkulózu neexistovali?
Nie, až neskôr sa zistilo, že na pôvodcu tuberkulózy baktériu *Mycobacterium tuberculosis* zaberá antibiotikum streptomycín. Bolo to síce primitívne antibiotikum, po ktorom ľudia niekedy strácali sluch, ale tuberkulózu vyliečilo.

Kedy sa táto liečba začala používať?
Streptomycín objavili v roku 1943 v Spojených štátoch a začal sa používať v druhej polovici štyridsiatych rokov. Takže otec začínal kariéru v dobe, keď bola tuberkulóza ťažko liečiteľným ochorením.

Iné možnosti liečby pred antibiotikami neboli?
Jednou z nich bola metóda umelého pneumotoraxu. Do hrudnej dutiny sa cielene napúšťal vzduch, čím sa navodil stav umelého pneumotoraxu, následkom čoho pľúca spľasli a s nimi aj tuberkulózna kaverna. Kaverna je dutina v pľúcach, ktorá vzniká v dôsledku rozpadu chorého tkaniva poškodeného tuberkulózou a môže stále obsahovať aj tuberkulózne baktérie. Ak lekári navodili umelý pneumotorax a kaverna spľasla, bola šanca, že sa zapečatí a zhojí. Otec túto metódu zavádzal v Tatrách aj v rámci celého Československa v spolupráci s odborníkmi z Pleša.

Bola to úspešná metóda?
Áno, bolo to v podstate jediné, čo sa vtedy dalo robiť. Neskôr chodili do Penzáku operovať špičkoví hrudní chirurgovia z Bratislavy, napríklad profesor Karol Šiška[4], zakladateľ slovenskej kardiochirurgie. Do Smokovca dochádzal aj profesor Kostolný, otec môjho kamaráta, gynekológa Imricha „Muca" Kostolného a starý otec šéfredaktora Denníka N Matúša Kostolného.

Váš starý otec sa volal tiež Štefan?
Nie, dedo bol Ján. Zomrel tri roky predtým, než som sa narodil, takže som ho osobne nepoznal. Do rodiska môjho otca a starého otca – do Bošian, ktoré sú dodnes plné Korcov, som chodieval na prázdniny k otcovmu bratovi – tomu, ktorému namiesto štúdií prischli role. Prázdniny u strýka boli pre mňa úžasné, naučil som sa strieľať vrabce gumipuškou – tam sa to volalo šlajder, naučil som sa dojiť kravy a zapriahať kone. Jazdiť na nich som síce nesmel, boli to ťažné kone, no viesť záprah s opratami v rukách, to bola pre mňa veľká vec a veľká česť.



Ján Korec, richtár Bošian, dedo Štefana Korca, zomrel pred narodením svojho vnuka.

Pátrali ste aj po hlbších koreňoch rodu Korec?
Áno, zaujímalo ma, odkiaľ pochádzame. Existujú dve vetvy. Jedna používala priezvisko v tvare Koretz a pochádzala z mesta Koretz na dnešnej Ukrajine, ktoré bolo centrom židovskej kultúry. Mnohí nositelia tohto mena v Spojených štátoch sú hrdými členmi židovskej obce, to sú tí úspešní páni profesori a muzikanti. Moja dcéra Daniela vravieva: „Tatko, to sú naši." Musím ju však sklamať. Naša vetva totiž pravdepodobne pochádza zo Zakarpatska. Na hrobe mojej starej mamy bolo meno zapísané ako Korecz. Do Bošian prišli niekedy koncom 15. storočia. Podľa záznamov žil v Bošanoch istý Johannes Korecz, ktorý už vtedy vlastnil role. V skutočnosti ich nemal v priamom vlastníctve, ale v dedičnej držbe. Nemohol ich predať, len ich obhospodaroval. Naši doma rozprávali, že tú pôdu dostal za zásluhy v bojoch proti Turkom, ale to bude zrejme len rodinná povesť, pretože pôdu za zásluhy dostávali len šľachtici. Skôr to bola asi pôda opustená a spustnutá po tureckých bojoch. Každopádne Korcovci hospodáriaci na pôde neboli naisto Židia, pretože tí pôdu vlastniť ani obrábať nesmeli.

Časť rodiny Korcov sa však vymanila z tohto gravitačného poľa a dostali sa za humno.
Keď sa pozerám na svojich bratrancov, ktorí zostali doma, bolo to skôr o vtedajšom režime. Zobrali im role, museli tam pracovať a nemohli ísť do škôl. Mne samému na základnej škole aj na strednej opakovane hovorili: „Nechoď na gymnázium, odtiaľ sa ide len na vysokú a ty sa na vysokú aj tak nedostaneš." Mysleli tým môj kádrový posudok. Syn lekára nebude lekárom. „Choď radšej do bane, tam si zarobíš a medzi skutočnými chlapmi ti bude dobre. A hneď budeš mať v ruke peniaze." Niektorí bratranci si to nevybojovali a zostali doma. Jeden bratranec sa stal lekárom v Kanade, možno ste počuli aj o Jánovi Korcovi, šéfovi Výskumného ústavu jadrových elektrární, na ktorého v roku 2001 na chodbe počas konferencie páchateľ pre finančné spory vypálil tridsaťdva rán zo samopalu. Ďalší, Rudolf Korec bol prvým porevolučným rektorom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika

v Košiciach a zakladateľom Slovenskej diabetologickej spoločnosti. Ten mi po revolúcii 1989, keď som sa vrátil na Slovensko, povedal: „Keď si Korec, správaj sa ako Korec!"

A čo kardinál Ján Chryzostom Korec? Raz ste objednali stôl v reštaurácii na meno kardinál Korec. Mohli ste si takéto žarty dovoliť, pretože aj kardinál patril do vašej rodiny?
Kardinál tvrdil, že áno, hoci naša vetva sa k nemu až tak aktívne nehlásila. Keď som sa vrátil z Ameriky, vedel som, že to tu nebude med lízať. Išiel som za ním do Nitry spýtať sa, či môžem počítať s jeho podporou. Povedal mi: „Samozrejme, veď s tvojím otcom sme si vždy hovorili bratranče." No keď ma neskôr
Mečiar odvolal z funkcie riaditeľa Národného onkologického ústavu a v dobrej viere podpory som volal na Biskupský úrad v Nitre, dostal som odpoveď: „Vieme o tom, sledujeme to a modlíme sa za vás.„V každom prípade je dnes v Bošanoch Korcovcov pol dediny a všetci budeme pravdepodobne istým spôsobom príbuzní.

Viete, ako a kde sa spoznali vaši rodičia?
Ako lekár a pacientka. Moja mama prišla ako mladučká pacientka s tuberkulózou k otcovi, vtedy už renomovanému lekárovi, ktorý zároveň riaditeľoval Penzáku. Bolo to niekedy v rokoch 1942 alebo 1943. Mama v Tatrách nechcela napriek chorobe ostať ležať a na liečbu k otcovi dochádzala. Vtedy už existovali lieky a vyliečila sa. Liečenie bolo nadmieru úspešné a preliečili sa až k svadbe. Tuberkulóze v podstate vďačím za to, že som tu.

Vaša sestra v knihe o predkoch rodu[5] spomína, ako váš otec opisoval zoznámenie s mamou: „Bola veľmi pekná! Mala na sebe prekrásny šedý perzián, na ktorom jej chýbal gombík"...
K ich zoznámeniu sa viaže ešte jedna rodinná historka. V tom čase nebolo zvykom, aby pacienti poznali svoju diagnózu alebo sa s lekárom zhovárali o prognóze. Lekárske správy nosili pacienti v zalepenej obálke. Mama prišla k otcovi do ordinácie a podávala mu otvorenú

obálku s lekárskou správou. Otec sa na ňu prísne pozrel a spýtal sa: „Vy ste to čítali? Ako je možné, že ste to otvorili?" A mama mu sebavedomo odpovedala: „Pretože ide o moje zdravie a zaujíma ma to. Áno, prečítala som si to." Týmto prístupom u môjho otca okamžite zaskórovala, hoci bola mladučká, o dvadsaťpäť rokov mladšia. Vzali sa v roku 1944 a o rok neskôr sa im narodila najstaršia dcéra, ďalší rok moja druhá sestra a v apríli 1948 som prišiel na svet ja.

Aké životné dráhy mali sestry?
Najstaršia sestra Maja sa narodila na 1. apríla. Mama si však vtedy na matrike presadila, aby ju zapísali až na druhého apríla s tým, že sa narodila po polnoci. Mama nechcela, aby mala v rodnom liste ten bláznivý dátum. Aprílová povaha však sestre zostala. Bola to rebelka, veľmi veľa čítala a vďačím jej za mnohé. Keď odišla do Bratislavy študovať na Vysokú školu múzických umení, nosila domov literárne revue, knihy od Ericha Fromma a množstvo iných zaujímavých autorov a kníh. Veľa sme sa o tom rozprávali. Keď som neskôr prišiel do Bratislavy ja, brávala ma do divadla a zoznamovala ma s oným nehmatateľným svetom umenia. Vtedy sa na VŠMU študovalo tak trochu neformálne – tradovalo sa, že ich skúšali v kaviarni Tulipán oproti škole. Aj preto sa jej štúdium v rodine spočiatku nebralo úplne seriózne. Maja sa neskôr vydala za právnika do Švajčiarska. Jej manžel pracoval pre Svetovú banku a oni napokon zakotvili v Spojených štátoch. Keď som v Amerike začínal, poskytli mi prístav aj odrazový mostík.

Prostredná Katka vyštudovala medicínu tu v Bratislave. Tým sme v rodine definitívne prelomili tú konzervatívnu tradíciu, že ženy nemajú študovať. Dlhé roky robila alergiologičku v Nitre a len nedávno ukončila prax. Jej dcéra je taktiež lekárka a vnuk študuje prvý ročník medicíny v Brne, práve spravil skúšku z anatómie. Moja najstaršia dcéra Lenka je psychologička a najmladšia Daniela veterinárka so špecializáciou na onkológiu.

Čo rodina z maminej strany?
Z maminej strany mal na mňa veľký vplyv môj starý otec Eugen Zsigárdy, otec mojej mamy. Po druhom ročníku na medicíne v lete v roku 1968 mi zomrel tatko. Ja aj obe sestry sme vtedy študovali na vysokej škole. Po vpáde Rusov sme sa presťahovali do Bratislavy, do domu starých rodičov na Sliezsku ulicu v mestskej časti Nové Mesto. Oma a opa bývali na prízemí, my na poschodí. Starý otec mi vtedy veľmi pomáhal, on ma tak trochu usmerňoval a korigoval, keďže môj tatko v tom čase už nežil.

Bol študovaný právnik. V ich rodine to bolo po mnoho generácií tradičné povolanie. Neustále mi citoval rímske porekadlá, napríklad *Mens sana in corpore sano* – v zdravom tele zdravý duch. Alebo *Forma dat esse rei* – forma dáva veciam bytie.

Skúste to trochu rozmeniť na drobné pre tých, ktorí nevedia po latinsky.
Vo filozofii to znamenalo, že forma sa nechápala len ako obyčajný vonkajší tvar vecí, ale tvorila podstatu a usporiadanie hmoty. Konkrétnejšie, ak máme hmotu, napríklad kus dreva, a z neho vyrobíme stôl, nie je to stôl preto, že je z dreva, ale preto, že drevo dostalo istú formu – formu stola. Forma určuje účel, usporiadanie a podstatu vecí. U človeka sa za formu považovala duša. Starý otec bol už vtedy na penzii, ale neustále niečo písal. Zaoberal sa ideológiou a právom. Zastával názor, že idea je nad hmotou – že skôr než vznikla akákoľvek hmota, už existoval zákon, ktorým sa riadila. Prvotná bola podľa neho myšlienka. Samozrejme, v tej dobe mu to nikto nechcel uverejniť, pretože to bolo v priamom rozpore s marxizmom, ale on písal a písal ďalej. Bol posledný mohykán nášho rodu!

V akom zmysle?
Opa pochádzal zo Zlatých Moraviec, rod Zsigárdy bol šľachtickým rodom, boli to hrdí nositelia erbu. Po starom otcovi mám dokonca pečatný prsteň. On sám bol presvedčený maďarský nacionalista. Keď som študoval na Lekárskej fakulte v Bratislave a bývali sme



Svadba rodičov. Štefan Korec st. (1896 – 1968) a Mária, rodená Zsigárdy (1921 – 2012) sa zosobášili v roku 1944 v kostole v Nemčiňanoch.

v jednom dome, odmietal so mnou hovoriť inak ako po maďarsky: „Môj vnuk musí vedieť po maďarsky." Vďačím mu za to, že viem trochu po maďarsky, čo sa mi neskôr veľmi zišlo na bratislavskej onkológii. Mali sme veľa pacientov z juhu Slovenska, ktorí nevedeli po slovensky, a vtedy mi táto kuchynská maďarčina otvorila dvere k lepšej komunikácii.

A v čom sa konzervativizmus ešte prejavoval, okrem maďarského nacionalizmu?
Opa mal tri dcéry a zastával názor, že dcéry nepotrebujú študovať, lebo sa aj tak vydajú. Preto moja mama, narodená v roku 1921, hoci zmaturovala, už na vysokú školu nešla. On ako muž však žil záletníckym spôsobom života.

Keď ešte žili na dedine, každé poobedie sa zamkol do svojej pracovne s tým, že ho nikto nemá niekoľko hodín rušiť. Bola to však len príležitosť na zálety, tajne zdúchol za frajerkou. Bol až neuveriteľný mužský šovinista. Vravieval: „Ak je v manželstve neverný muž, je to, ako keď chlap stúpi čižmou do hovna, pred dverami svojho domu si tú čižmu očistí a nenosí to domov. Ale keď je neverná žena, je to ako hovno priamo v čižme manžela, doma to cítiť."

Keby nad vašou kolískou stáli sudičky, ktoré tri najtypickejšie vlastnosti by vám prisúdili?
Určite viem, že mi neprisúdili skromnosť. Skôr, naopak, istý drive a priebojnosť, snahu ísť vlastnou cestou. Byť svoj, nekonformný, možno by sa to dalo nazvať až anarchistickým prístupom. Prisúdili mi ešte tvrdú hlavu. Je to ako s tým rakom – keď sa chytí slaniny, radšej sa nechá vytiahnuť z vody, než by ju pustil, hoci ho to stojí život.

O čom ste snívali ako malý chlapec, s výhľadom na Slavkovský štít?
Páčili sa mi dve povolania. Najprv som chcel byť futbalistom, lebo sa mi zdalo, že hrajú len v nedeľu. Ale potom mi vysvetlili,

že to nie je poriadne zamestnanie. Tak som sa rozhodoval medzi farárom a bačom. Farár sa mi pozdával z rovnakého dôvodu – robí len v nedeľu dopoludnia, keď má omšu, a to je všetko. A bača? Toho som si predstavoval, ako sedí pred kolibou, premýšľa, hrá si na fujare a psy zaňho naháňajú ovečky. To boli moje detské predstavy.

Vyrastali ste v prostredí tuberkulózneho ústavu. Aké bolo detstvo v Tatrách?
Bývali sme v päťposchodovom dome pre zamestnancov Penzáku. Vtedy ešte zimy boli skutočnými zimami. Keď udrela fujavica a fúkal silný vietor, všetky deti z domu sa stretli u nás na prízemí. Pätnásť detí z Penzijného ústavu išlo spolu v tej fujavici do školy. Vtedy neexistovalo, že by nás rodičia vozili. Jednoducho sme išli celá partia a museli sme na seba dávať pozor. Cesta do školy trvala tak tridsať až tridsaťpäť minút pešo.

To mohlo byť aj päť kilometrov do školy a päť naspäť za každého počasia…
Pre dieťa s malými krokmi to bol kus cesty. Chodil som z Nového Smokovca do Horného Smokovca. Naša národná škola bola v lese, kúsok za miestom, kde je dnes hotel Bellevue. Cestou domov sme sa často túlali lesom, kým obaja rodičia pracovali. Domov sme tak niekedy prišli až za tmy.

V tom istom dome pre lekárske rodiny vyrastali okrem vás aj ďalšie dve známe osobnosti.
Áno, Laco Snopko, ktorého dnes volajú Agnes. Býval na piatom poschodí. Jeho mama bola hlavnou sestrou a otec robil nemocničného ekonóma. A potom Soňa Szomolányiová, vtedy Reptová. Jej mama robila v laboratóriu. Hoci Soňa nebývala priamo v našom dome, boli sme stále spolu, celý kŕdeľ detí. Agnes je odo mňa o rok mladší a Soňa o rok staršia. Dodnes sme v úzkom kontakte. Pamätám si tie zimné rána, ako sme všetci prišli zabalení v malých kožúškoch a pletených svetroch. Vtedy ešte neboli žiadne prešívané vetrovky, len poctivá vlna a kožušina.

A ako ste sa hrávali?
Stále sme boli v lese. Stavali sme si tam bunkre, to bola naša hlavná zábava. V zime, keď zamrzol potok, ktorý tiekol priamo pred Penzákom niekde spod Slavkovského štítu, hrali sme sa na polárnikov. Kráčali sme hore korytom a blúdili sme. Niekedy sa pod nami preboril ľad a prišli sme domov úplne zmrznutí, ale stálo to zato.

Korčuľovali ste?
Pred domom sme mali tenisový kurt a v zime z neho urobili rodičia ľadovú plochu. Mali sme ihrisko priamo pod oknami, bolo osvetlené, takže sme tam „bruslili" a hrali hokej dlho do večera. Neskôr sa dávali mantinely aj na futbalovom štadióne, a vzniklo tam regulárne hokejové ihrisko. Mali sme dokonca vlastný školský tím.

A čo lyžovačka?
V Tatrách boli kopčeky všade, kam ste sa pozreli, stačilo sa len spustiť. Poctivo sme si kopec vyšliapali a spustili sa. Vtedy postavili na Hrebienku aj prvý vlek, hovorili sme mu výťah. Bola to veľká novinka. Lyžiar mal okolo drieku pás, o ktorý sa pripla kotva zavesená na pohybujúcom sa lane, a výťah ho vytiahol až hore pod Slavkovský štít. Tam bola červená búda – koncová stanica. Lyžovanie v Tatrách bolo vtedy spoločenskou udalosťou. Išli sme celá rodina – otec, mama a tri deti. Vyviezli sme sa na Hrebienok, a kým sa tam rodičia rozprávali so známymi, deti sa spúšťali na blízkej lúčke. Mňa ako najmenšieho dali do kútika: „Števko, ty sa tu hraj." Ja som sa tam šmýkal, a keď skončili, vyzdvihli ma a išli sme domov. Ale tie snehy a ľady, tie boli vtedy v Tatrách skutočné.

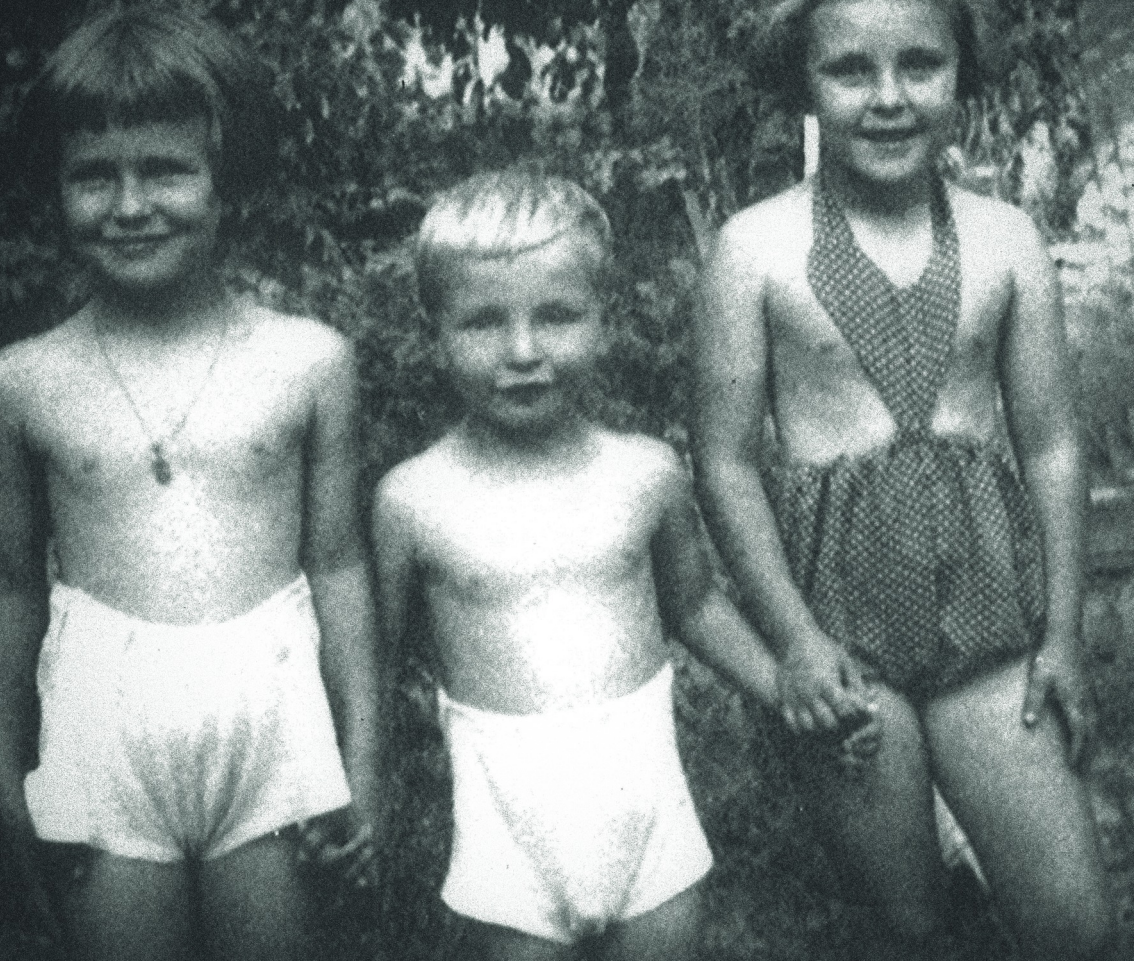
Dnes je to opäť módne – skialpinisti si kopec najprv vyšliapu a potom zjazdia. Vlastne sa vraciame k tomu, čo bolo kedysi bežné.
Je to tak, hoci neviem, koľko toho tí chudáci reálne nalyžujú, keď si to musia odšliapať. Ale rozumiem tomu, utekajú tak pred davmi

na vlekoch. Ja som mal neskôr to šťastie, že som pred tými davmi ušiel až do Colorada, kam chodievam každý rok na lyžovačku. Ako deti sme sa vlekom nevozili, ten využívali len tí vyvolení alebo tí starší. My sme si to pekne odšliapali, alebo sme sa len zdola dívali na tých vyvolených, ako sa krásne točia. Vtedy boli lyžiarky úplne iné – mäkučké, končili kúsok nad členkom, aby sa v nich noha mohla voľne ohýbať.

Čomu sa venovala vaša mama?
Pracovala ako úradníčka, potom v banke – skrátka čokoľvek, čo sa v Tatrách dalo robiť. Neskôr si dokončila špecializáciu a stala sa diétnou sestrou a pracovala ako inšpektorka pre školské stravovanie. Dozerala na to, či deti dostávajú správne dávky mäsa a či je strava kvalitná. V školských jedálňach bola postrachom. Nechodila prednými dverami, ale počkala si pri zadnom vchode v čase, keď niektoré kuchárky odchádzali domov s plnými taškami. Chcela ich stretnúť priamo pri čine, aby videla, o čo všetko tie deti ochudobňujú.

Aký mala mama na vás vplyv?
Obrovský. Neustále ma upriamovala na otca. Hovorila mi: „Pozri, čo tatko robí, ako pracuje a kam sa dostal. Ty si jeho syn, máš na to." Keď som náhodou priniesol dvojku, hneď mi prízvukovala, že ostatní si to možno môžu dovoliť, ale ja nie. Bola teda prísna, ale zároveň ma motivovala. Tvrdila, že ak chcem v živote niečo dosiahnuť a ísť ďalej, musím mať výborné známky. Vtedy som ešte úplne nechápal tie politické súvislosti, ale ona do mňa vštepovala ambíciu. Nepamätám sa, že by mi niekedy pomáhala s úlohami – u nás boli totiž neustále nejaké návštevy.

Rodina, kde sa dvere nezatvorili?
Áno, otec bol riaditeľ, a keď niekto známy prišiel do Tatier, zastavil sa u nás. Zavše u nás bývali profesori z pražského Pleša, u ktorých otec začínal. V Penzáku bol pre nich hosťovský byt.



So sestrami Katkou (vľavo, nar. 1946) a Majkou (vpravo, nar. 1945)

Prišli z Prahy na služobnú cestu a dostali u nás v Novom Smokovci bývanie aj stravu.

Bol váš otec viac lekárom alebo otcom?
Asi lekárom. Bol určite otcom, ktorý tu bol prítomný, aj keď fyzicky chýbal. Bol naším rodinným vzorom. Keď prišiel domov, vtedy bola večera. On bol ten, kto mal posledné slovo v tom, ako sa veci budú robiť. Keď k nám prišli na návštevu mladí lekári, videl som, ako si ho vážia – pre nich to bol „pán docent". Bol lekárom v každom okamihu.

Kto mal doma hlavné slovo?
V tom sme mali jasno. Otec bol autorita a mama sa vždy snažila tú autoritu nenápadne posunúť smerom k svojim predstavám. Otec toho veľa nenahovoril, ale keď konečne povedal „áno" alebo „nie", tak to platilo. Cez to nešiel vlak. Rodičia spolu žili veľmi dobre, nezachytil som žiadne vážne problémy. Určité napätie vzniklo len v čase, keď sme splácali dlhy starého otca Zsigárdyho zo Zlatých Moraviec. Zobrali mu vinice presne dva týždne pred zberom úrody a jemu zostali na krku dlhy, ktoré si narobil na jar pri obrábaní. Môj otec sa vtedy zachoval veľkoryso a všetky tie dlhy prebral na seba. Veľmi si ho za to vážim. Bol nesmierne seriózny. Keď mala mama niekedy predstavy, že by chcela viac užívať život, vždy ju brzdil: „Najprv musíme splatiť dlhy tvojho otca."

Dlhy mu zostali po znárodnení?
Áno, znárodnili mu majetok, ale dlhy nie. My sme si v škole zo slova znárodniť robili žarty. Keď niekto niekomu niečo ukradol, hovorili sme, že mu znárodnil pero. Rovnako sme o všetkom zlom hovorili, že je to také sovietske.

V čom vás otec najviac ovplyvnil?
Otec bol môj obrovský vzor. Videl som, koľko času trávil pri pacientoch a koľko doma. Hoci sa nám venoval, koľko sa dalo, bol mi skôr príkladom v tom, že som videl, ako veľa pracuje a ako to berie vážne. Spomínal som, že sme bývali prepojení s tuberkulóznym ústavom a ja som nikdy presne nevedel, kedy je otec doma a kedy v robote. To ma formovalo. On už vtedy nemal žiadnu pevnú pracovnú dobu. Stále mal semináre, vizity alebo bol pri pacientoch. Otec mi bol vzorom aj v tom, ako na sebe pracoval. Odoberal Bratislavské lekárske listy a ja som sa ho pýtal, načo nám to chodí. Odpovedal, že lekár musí študovať neustále.

Nosil si otec prácu aj domov? Rozprával o pacientoch nad kuchynským stolom?
Nie, to bolo u nás absolútne tabu. Mama sa občas aj pokúšala vyzvedať, pýtala sa na konkrétnych pacientov, ale otec o nich

nikdy doma nehovoril. Prísne to oddeľoval. Snažil sa nás úplne odseparovať od práce aj politiky. Rodičia potajomky počúvali v rádiu stanicu Slobodná Európa. Keď prišli blízki známi a začali sa baviť o vážnejších veciach či politike, nás deti hneď poslali von. Mohli sme prísť, pokloniť sa a pozdraviť, ale o čom sa dospelí rozprávajú, to sme nesmeli vedieť. V Tatrách som teda o medicíne nevedel nič, to sa zmenilo, až keď sme sa presťahovali do Partizánskeho.

Prečo ste odišli z Tatier do malého okresného obuvníckeho mesta?

Koncom päťdesiatych rokov prebiehala druhá vlna previerok a politických procesov a vtedy odhalili otcovu „protištátnu činnosť"! Priatelil a stretával sa totiž s Imrichom Karvašom, prvým guvernérom Slovenskej národnej banky, ktorý za vojny prevelil slovenský národný poklad do Povstania. Po vojne sa z Karvaša stal protištátny element, lebo po februári 1948 odmietol spoluprácu s komunistickým režimom.[6] V Akcii B ho vykázali do Tatier, kde žil spolu s rodinou v Tatranskej Lomnici a s našimi sa pravidelne stýkal. Otec tak vlastne udržiaval kontakty s protištátnym elementom a bol v podozrení, že kuli s Karvašom protištátnu činnosť. Karvaša síce zavreli a odsúdili,[7] ale otec tomu unikol. Zrejme mu pomohli nejakí vďační pacienti. Zaujímavé je, že otec prežil príchod totalitného režimu v štyridsiatom ôsmom bez ujmy. Pravdepodobne preto, že za neho nemali odbornú náhradu. V roku 1958 už bola situácia iná a náhrada sa našla. Bol to istý mladý lekár, ktorý mal ruský diplom z Odesy a veľké ambície. Dosiahol, že otec musel nielen opustiť ústav, ale musel odísť aj z Tatier.

Spomeniete si ešte, ako ste sa to dozvedeli? Bol to pre otca veľký šok?

Mal som desať rokov, išiel som do piatej triedy. Raz som prišiel domov zo školy a moja sestra mi so smútkom oznámila: „Musíme z Tatier odísť." Ja som bol malý, vôbec som to nechápal. Udialo sa to

zo dňa na deň. Jedna známa, ktorej otec bol tvrdý straník, mi neskôr ukázala list, v ktorom ten nový ambiciózny riaditeľ s ruským diplomom z Odesy písal šéfovi strany, že nestačí, aby Korec odišiel z nemocnice, ale musí odísť z celého vtedajšieho Košického kraja, pretože svojou prítomnosťou údajne narúša morálku ostatných lekárov.

Kedy ste sa museli reálne vysťahovať?
Trvalo to niekoľko mesiacov, kým sme odišli definitívne, ale otec bol delimitovaný do Partizánskeho ihneď a musel tam z Tatier dochádzať. V tom čase ma otec zachraňoval v škole – on vedel krásne kresliť a ja som z výkresov vždy dostával dvojky. Keď sa unavený vracal z Partizánskeho, už som mal pripravené výkresy, nad ktoré si sadol a maľoval ich za mňa. Otec dochádzal tými hroznými cestami každý deň. Kým nám v Partizánskom nepridelili byt, zostávali sme v Tatrách. Našťastie nás nemohli vyhodiť na ulicu.

Pre vás všetkých to musel byť hrozný šok. Opustiť po toľkých rokoch domov a priateľov...
Pre mňa ako dieťa to bol skôr nový svet, hoci mi trvalo, kým som sa zaradil do nového kolektívu. Mal som šťastie na zástupcu riaditeľa – bol to otcov bývalý pacient, tak sa mi snažil pomôcť. Otec mal v Partizánskom medzi vplyvnými ľuďmi vo fabrike pacientov, vďaka čomu sme napokon dostali dvojizbový byt v novostavbe. Bola to však čerstvá stavba, steny boli vlhké, omietky ešte páchli a v skriniach nám splesnivelo oblečenie. Nábytok zo Smokovca sme museli odviezť k otcovmu bratovi do Bošian a uskladniť ho v sýpke. Tam pravdepodobne aj zhnil.

V akom veľkom byte ste predtým bývali v Tatrách?
Tam sme mali šesťizbový byt. Zrazu sme sa celá päťčlenná rodina museli pomestiť do dvoch izieb. Sestry a rodičia spali v izbe. Ja som spával v kuchyni a na chladničke som mal akvárium.

Bola to stará calexka, ktorá sa pri chladení tak triasla, že voda v akváriu neustále žblnkala. Rybičky žili v permanentnom zemetrasení. V Tatrách sme mali jednu z prvých práčok, mama do nej musela strúhať mydlo, lebo pracie prášky vtedy neboli. Volala sa tuším Virena. Dnes je to veľká móda, byť eko a prať s mydlom, ale vtedy to bola nevyhnutnosť. V našom šesťizbovom byte v Tatrách bolo vždy plno. Dlho tam s nami bývali aj starí rodičia Zsigárdyovci. Ako Maďarov ich chceli po vojne vysťahovať do českých Sudet, preto sa u nás schovávali. Pamätám si, ako raz prišla nejaká kontrola a starú mamu narýchlo postlali do postele pod periny, aby ju nenašli. V tom bol môj otec veľký – vedel, že riskuje prácu aj slobodu, ale svojich svokrovcov tam nechal bývať viac ako rok. Okrem nich tam bývali aj otcove netere z Bošian či Kovariec. Otec ich chcel vytiahnuť do sveta, dať im šancu. Pomôcť bolo u Korcovcov úplne automatické.

Zlomilo otca to vyhodenie alebo to pred vami nedával najavo?
Povedal si, že je to jednoducho danosť. Výhodou bolo, že to mal len dvanásť kilometrov do rodných Bošian. Každú sobotu tam chodil skontrolovať humno a rodný dom, ktorý vlastne daroval bratovi. On sa mu za to snažil revanšovať, a tak otec vždy priniesol domov aspoň pár klobás. Mama však tú zmenu niesla ťažko. Občas otcovi vyčítala, že okrem Bošian má aj rodinu. Brala to ako katastrofu, ale starý otec Zsigárdy ju upokojoval: „Žijeme pod komunistami, buď rada, že ho nezavreli."

Kedy ste si ako dieťa začali uvedomovať realitu režimu?
Rodina ma inštruovala jasne: „Čo sa povie doma, nesmie ísť von." Prízvukovali mi: „Iní môžu, ty nemôžeš." Musel som mlčať, pretože lekár v bielej košeli a s kravatou bol vtedy automaticky považovaný za nepriateľa. Naplno som to pocítil v deviatej triede, keď si ma zavolal triedny učiteľ a na rovinu mi povedal: „Ty sa na školu nedostaneš, máš kádrový posudok. Choď do bane, tam si zarobíš. Nechceme, aby sa z detí lekárov stávali opäť lekári."